

Neoludisme

Vivim una era extraordinàriament contradictòria. El creixement ranquejant de les economies desenvolupades després de la gran crisi financera del 2008 i els tipus d'interès molt baixos regnants des de fa anys són, per a economistes influents com Larry Summers o Robert Gordon, conseqüència de l'estancament secular. És a dir, d'una tendència que fa que el creixement econòmic sigui cada vegada menor perquè ja no existeixen oportunitats significatives de millores tecnològiques.

Al mateix temps, es difon la idea que les noves tecnologies de la informació i la comunicació impulsaran la robòtica i la intel·ligència artificial cap a cotes desconegudes fins ara. I s'argumenta, també, que aquest progrés tècnic farà que molts llocs de treball siguin redundants, la qual cosa afectarà les qualificacions intermèdies, ja que els robots seran capaços de dur a terme tasques cada vegada més complexes, i no merament mecàniques i repetitives. Per a molts, les conseqüències socials d'aquests avanços serien nefastes, perquè augmentaria la polarització de la societat, ja que les millores se centrarien en els llocs de treball i en els salaris de les classes mitjanes.

No obstant això, aquest relat és incoherent, i fins i tot fal·laç. Si els *avanços* tecnològics i el *progrés* tècnic causen problemes d'ocupació, no ens poden conduir, al mateix temps, a l'estancament i al marasme econòmic. Les millores tecnològiques, com el terme mateix «millora» indica, amplien les nostres capacitats. Eixamplen el potencial productiu. Permeten fer més amb menys. O, en el llenguatge dels economistes, expandeixen la frontera de producció i permeten que uns mateixos factors productius generin un major producte, és a dir, més renda i, en última instància, més benestar.

El Dossier d'aquest *Informe Mensual* tracta d'aclarir una mica aquest debat. Paga la pena destacar-ne la tesi central, atesa la presència creixent d'idees neoludites als mitjans de comunicació i en alguns corrents d'opinió. El progrés tecnològic és bo per a les nostres societats i és, a més a més i en definitiva, l'únic factor inesgotable de creixement econòmic i de generació de benestar social. Els recursos naturals són finits i els rendiments del capital físic són decreixents. Aquest no és el cas de la capacitat de l'ésser humà de generar i de difondre noves idees.

L'auge recent de la visió neoludita s'explica, fonamentalment, per raons polítiques. En primer lloc, els avanços tecnològics no són neutres en termes del repartiment dels beneficis a la societat. I menys encara pel que fa als seus efectes adversos, com ja va succeir al segle XVIII a Anglaterra amb la introducció dels telers mecànics, que va generar el moviment ludita, que es dedicava a destruir la nova maquinària.

En segon lloc, la disseminació per tota l'economia de les oportunitats que genera el progrés tècnic depèn, en gran part, de l'organització de la societat. És a dir, de les institucions econòmiques i socials i de si són prou flexibles i dinàmiques per adaptar-se a les noves circumstàncies i facilitar l'aparició de nous llocs de treball, de noves empreses i de nous sectors que acabin substituint els llocs de treball i les fonts de benestar i de riquesa erosionades pel canvi tecnològic. La rigidesa o l'adaptabilitat d'aquestes institucions és una qüestió eminentment política, que sovint reflecteix la tensió i els interessos contraposats de diversos grups socials. D'una banda, els grups ja establerts, que, ben organitzats, es resisteixen al canvi, i, de l'altra, els grups emergents que podrien aprofitar-lo, que tenen al seu favor l'embranchida de les noves idees i tecnologies, però que, sovint, amb prou feines constitueixen un grup homogeni amb prou poder polític per alterar l'*statu quo*.

És un gran repte de les societats democràtiques avançades canalitzar aquest gran debat social i aquest combat polític de manera que s'aconsegueixi promoure el canvi tecnològic i, al mateix temps, assegurar que els seus beneficis arribin a tota la societat.

Jordi Gual
Economista en cap
31 de gener de 2016